

ՕՐԱԳԻՐ

ԾԵԼՆ ԵՐԱՐԱՅԻՆՈՅ
ՔԼԱՆԵՐԿԱՆ ԵՋՐԱՅԻՆ ԵՒ ԵՌԵՒՐԿԱՆ

Օրագիրն սկսելիք զլո-
մէթի 8 կիւնէսէք Եւ-
ստանէք իւրիւրէն օ-
րագրի 6. վէ 6 այլըր
3½ պէտքս Եւստանէք վէ
նիւստէսի 20 փարս տրո-
րի Եւստանէք միւշիւ-
րի Եւստանէք իւրիւրէն
վէր, պէտքս իւրիւրէն
նիւստէսի 37 ½
զրէ. սաղ քարս իւրիւրէն
իւրիւրէն Եւստանէք վէ
Եւստանէք պարտաւ պիւր
աւարտ կէտէսի Եւստանէք
վէր.

Եւստանէք սրտաւ իւր
աւ. փա իւրիւր 2 զրէ. իւրիւր
ճի աւ. փա իւրիւր 1 զրէ.
վէ իւրիւրէն նիւստէսի օրու-
նաւարտ քարս Եւստանէք
օրուստաւ տրո. Մէք-
թուս վէ սայրէ Պարս
քարս քարստանաւ,
նաւիւրէ իւրիւր իւրիւր
թրնաւ Ե. 21 իւրիւր Աւա-
րայրի Օրագիրն Եւստանէք
իւրիւրէն 0. Եւստանէք
Եւստանէք կէտէսի Եւստանէք
ճէք տրո. Եւստանէք սայր
մէքթուստանէք նիւստէսի քար
քարս տրո.

ԵՐԱՅԻՆ ՏԵՐԻ

1869 ԴԵՍԵՄԲԵՐ 18 ՀԵՐԵՐԵԹԻ

ԹԻՒ 83

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 18 ԴԵՍԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Իստանբուլ քաղաք

Անցեալ շաբաթ Մամաթիոյ Ս. Սա-
հակեան վարժարանը դուստրուած խօ-
սարանը որոշեր է իր կարծիքը Ս. Պատրի-
արքին հաղորդել, հետեւեալաբար անոր
նախագահին ալ զրով մը այդ կարծիքը իր
նախագահական պաշտօնով Ս. Պատրի-
արքին զրկեր ու օրինակն ալ մեր Օրա-
գիրն մէջ հրատարակուեր է:

Ասոր վրայ Մանգուլմէ խորհրդա-
ծութիւն մը ընելով, այդ գործողութեան
վրայ ցաւ և զարմանք յայտնելուն հետ,
մեր վրայ ալ կը ցաւի ու կը զարմանայ
թէ՝ (թեպէտ անուն տուած չէ), ասոր
հրատարակութիւնը եթէ արժան դատած
էինք, դոնէ մեր կողմէն անոր վնասակա-
րութեանը վրայ խրատ մը չէինք տուած,
և ալ աւելի կը ցաւի ու կը զարմանայ որ
յիշեալ խօսարանին մէջ խմբագիրք և
դասատուք ներկայ ըլլալով իսկ ատանկ
որոշում մը տրուեր է:

Որ և է խօսարան, կրտէ, իր որոշ-
մանը (քարար) պաշտօնական կերպա-
րանք տալով զանի Ս. պատրիարքին
զրկելու ոչ իրաւունք ունի, ոչ կը վայել
և ոչ նշանակութիւն մը ունի:

Մանգուլմէ հոս կըստին Կոստան-
տան փոխելով. մենք Մամաթիոյ խօսարա-
նի նախագահին կողմէն գրուած նամա-
կը վերջին անգամ աչքէ անցուցինք, բայց
մէջը ոչ միայն «Եւստան» բառ չըտեսանք, այլ
ատոր իմաստը շոշափող պարբերութիւն
մը չըտեսանք. միայն սա տողերը քիչ
մը քննադատութիւն կըրնայ վերցնել,
«գիտնալով որ Ձեր սրբալիութիւնը կը-
բարեհաճի հասարակաց կարծիքն ընդու-
նիլ, և կը խոստանայ ըստ այնմ վարուիլ»
և այլն. ասկից եթէ պարզմտութեամբ
նայինք միայն սա կը հասկցուի որ Մամա-
թիոյ խօսարանը դուստրուողն էր, Ս.
Պատրիարքին հասարակաց կարծիքին հա-
մեմատ վարուելու խոստանալը գիտնի եւ
զեր: Ով չը գիտեր որ Ս. Պատրիարքը
պարտաւոր է հասարակաց կարծիքին հա-
մեմատ վարուիլ. նաև ով չը գիտեր որ
Մամաթիոյ խօսարանի յայտնած կարծի-
քը, նոյն խօսարանի մէջ ներկայ դանդա-
ւող հասարակութեան կարծիքն է որ
ընդհանուր հասարակաց կարծիք սեպ-
ուելու վաւերականութիւնը չունի: Թէ-
պէտ նախագահը «Եւստան» հասարակաց

կարծիքը կընդհանրացնէմ» ըսած է իր
նամակին վերջը, բայց մի և նոյն նամա-
կին սկիզբը «Թաղիս խօսարանին դու-
ստրուած հետեւեալ խնդրոյն վրայ խօ-
սեցաւ և օրինաւոր վիճարանութեանէ
«մը հասարակաց կարծիքը յերեւան ե-
«կաւ» ըսած ըլլալով կրնայ հասկցուիլ
որ, նոյն նամակին վերջի «Եւստան» բառը ըս-
կիզբի «Եւստան» բառերուն նշանա-
կութիւնն ունի:

Արդ մենք ալ կըսենք թէ խօսարան
մը իրաւունք չունի իր որոշմանը պաշտօ-
նական կերպարանք տալու. բայց Մամա-
թիոյ խօսարանը իր կարծիքին ոչ որոշում
անուն տուած է և ոչ պաշտօնական կեր-
պարանք:

Խօսարան մը իր կարծիքը իրաւունք
ունի Ս. Պատրիարքին զրկելու. այս անգ
ոչ չը վայելիք բան մը կայ և ոչ դադա-
նի նպատակ մը: Կարծիք մը կուզէ խօ-
սարանի մը ըլլայ կուզէ խօսարաններու
կուզէ անհատի մը, ըստ որում կարծիք
է, ազատ հաղորդակցութեան մէջ ըլ-
լալու է. մենք ասկից ոչ միայն վնաս մը
չենք տեսներ, այլ մեծ օգուտներ ալ կայ:

Բայց խնդիրը կարծիքը չը հաղոր-
դելուն մէջ չէ, այլ հաղորդման ձեւին
մէջ է. Մանգուլմէ ըսելով թէ խօ-
սարանը իր կարծիքը Ս. պատրիարքին
չը հաղորդէ, այլ ըսել կուզէ թէ լրագ-
րաց միջոցաւ հաղորդէ՝ ու մասնաւոր
թղթակցութեամբ չը հաղորդէ:

Այս երկու ձեւերն մէջ տարբերու-
թիւն մը չի կայ չէ, կայ. բայց ինչ մեծ
և փոքր տարբերութիւն մը ըլլալու
է որ մեք զանի չը տեսած ըլլանք ու
Մանգուլմէի ցաւ ու զարմանք պատճա-
ռենք:

Ասոր ինչ ըլլալը և հարկաւ էն գը-
տաւորը Մանգուլմէ կը ցուցնէ իր այն
յօդուածին մէջ և սա է. «Ենթադրենք
որ կրտէ մի և նոյն խնդրոյն վրայ մի և
նոյն օրը 10-20 խօսարաններու մէջ իրա-
րու հակառակ որոշումներ տրուեցան, և
Ս. պատրիարքին հաղորդուեցան, բայց
որովհետեւ այս հաղորդումը նպատակ մը
ունի, հարկաւ ուրեմն Ս. Պատրիարքն
ալ պիտի պարտաւորի զանոնք գործադ-
րել. բայց ասոնցմէ որը գործադրէ, ա-
հա, կրտէ, էն մեծ գիտարութիւնը, ո-
րու առջին առնել անկարելի ըլլալէն վա-
որ և է երկրի մէջ տեսնուած չէ»:

Մանգուլմէ իրաւունք ունի իր այս
ըսածին մէջ եթէ խօսարանի կարծիքին

պաշտօնական որոշման կերպարանք տը-
րուած և Ս. Պատրիարքն ալ գործադրա-
կան պարտաւորութեան մը տակ դրուած
ըլլար:

Բայց բանն ատանկ չէ:

Օրուան ընդհանրական մէկ խնդրոյն
վրայ Մամաթիոյ խօսարանը կարծիք մը
յայտնած ու այդ կարծիքը փոխանակ
լրագրի միջոցաւ Ս. պատրիարքին հա-
ղորդելու՝ յատուկ զրով մը հաղորդած
է. այս տեսակ կարծիքները եթէ ոչ միայն
10-20 այլ իրարու հակառակ 20 հազար
ալ ըլլան, Ս. Պատրիարքը լուսաւորելն
ունի նշանակութիւն մը չունին, այսինքն
Ս. Պատրիարքին գործադրական պար-
տաւորութիւնը չի թեցնելու բնութիւնը
չունին, որ եթէ ունենային ինչպէս է
պատգամաւորաց անձամբ Ընդ. Ժողովը
մէջ խօսիլը՝ այն ատեն հարկաւ լուս չէ-
ինք կենար:

Բայց թէ ինչ է տարբերութիւնը
այդ կարծիքը լրագրաց միջոցաւ հրա-
տարակելուն և յատուկ զրով հաղորդե-
լուն մէջ:

Մենք նոյն օրը նոյն խօսարանին մէջ
ներկայ չէինք, բայց գործին ընթացքէն
սա կերակայ որ Մամաթիոյ այդ կար-
ծիքին ուղած են աւելի կարեւորութիւն
տալ (ոչ պաշտօնական կերպարանք) և
ատոր համար Ս. Պատրիարքին ուղ-
ղակի հաղորդելու մոտեր են. ինչպէս
որ կընեն Եւրոպայի մէջ ընդհանու-
րի վերաբերեալ խնդրոց համար, որնոր
Մանգուլմէ ալ կը խոստովանի իր այն յօդ-
ուածին մէջ. բայց թէ այս ընդունելը 10-
20 հազար մարդ են կամ 1-2 հարիւր,
այս թուոց տարբերութիւնը սկզբունքի
տարբերութիւն չենթադրեր, մասնաւոր-
որ՝ որ և է օրինօք սահմանեալ թիւ մը
չիկայ ոչ հոն և ոչ հոս:

Մանգուլմէ այս գործողութեան ան-
կեղծութեանը չը հաւատարմով կըսէ թէ
«ասոնք ուղիղ ճամբու մէջ քալել չեն,
այլ վարպէ տութեամբ ճայն և աղեկցու-
թիւն վատկելու ճամբաներ են, որ աղ-
գերնուս բնաւորութեանց մէկն է»:

Այս ամբաստանութիւնը ծանր է և
ճշմարտութենէ հեռի. խօսարանի հան-
դիսականք այն կարգի անձնքն եղած են,
որոնց կարծեաց աղբային խնդրոց մէջ
տիրող ըլլալը կը քարոզէր Մանգուլմէ և
մենք, այսչափ տարիներէ ի վեր, ատենք
անձնապէս ճայն և աղեկցութիւն ունե-
նալու համար չեն հաւաքուած հոն, այլ

հասարակաց կարծիքին լուսաւորութեան
կենդանի ձայն և ազդեցութիւն տալու
համար հաւաքուած են . ո՞վ է այն անձը
անոնց մէջ որ՝ երեւակայած ըլլայ անձ
նական ձայն և ազդեցութիւն ունենալ ,
որպէս զի տիրէ անձնապէս պաշտօնական
մարմնոյն վրայ . վարպետութիւն չիկայ հոս
այլ բացորոշ անկեղծութիւն մը . հրաւիր-
եալը որոշուած անձինք չեն , այլ ամեն
անոնք որ՝ մէկ զուրուշ մուտք վճարելու
կարողութիւն ունին , նաև առաջարկեալ
խնդիրը Արարիչի ու Մարդիկ մասնա-
ւոր խնդիրներ չեն , այլ ընդհանուրի վե-
րաբերեալ խնդիրներ . այս տեսակ ան-
ձինք ոչ տրամադիր են վարպետութիւն
բանեցնելու և ոչ անձնապէս ձայն ու ազ-
դեցութիւն ունենալու աշխատելու , քան-
զի չունին ուղղակի այնպիսի շահեր որ
այդ վաստակուելիք ձայնով ու ազդեցու-
թեամբ պաշտպանուի . ատանկ մարդիկ
աւելի եւե-եւ կոչուած հարուստներու ,
պէշերու , էֆէնտիներու և ավտազուրկ-
ներու մէջ կրնան գտնուիլ . քան թէ շատ-
կոչուած ժողովրդային կարգին մէջ . ե-
թէ այդ խնդիրը օր մը վերջը երեսփո-
խանաց ժողովին ներկայացուելու վիճա-
կին մէջ չըլլար՝ Սամաթիացիք իրենց
կարծիքը բնաւ Ս . Պատրիարքին դրով
հաղորդելու որոշում ալ չէին տար , ո-
րու բնութիւնը կերպով մը շատ մը ըս-
տորազրութեամբ հանրազրութիւն ներ-
կայացնելու բնութեան ալ աւելի տկար
է , քանի չունի իր մէջ որ և է ստիպո-
ղական զօրութիւն մը . հիւանդանոցի
խնդրոյն ատեն ժողովուրդը և հազար
ստորազրութեամբ խնդիր մատոյց վար-
չութեան , որու մէջ աւելի ստիպողական
լիզու մը գործածուած էր և ժողովը ըզ-
եան դրուելը անձնապէս ալ հիմնուելէ
աւելի տաք էր . եթէ քաղաքակիրթ եր-
կիրներու մէջ խօսարանի գումարումը ա-
ռանձնաշնորհեալ իրաւունքներէն մէկն է՝
հանրազրութիւն մատուցանելու իրա-
ւունքը անկից պակաս առանձնաշնորհու-
թիւն մը չէ . որովհետեւ եթէ առաջինը
կարծիք մ'է , վերջինը հանրազրութիւն ու-
րջումն է որ՝ կը մատուցուի ոչ թէ վար-
չութեան կարծիքը լուսաբանելու , այլ ի-
րենց որոշմանց գործադրութիւնը խնդ-
րելու նպատակաւ :

Արդ այն ժողովուրդը որ՝ իր հան-
րազրած արարչութեան պատուոյն նախան-
ձանդութիւնը չունի և անոր գործա-
դրութիւնը չտնայէր , այն ժողովուրդը
իր չտորադրած բայց միայն բերնով ար-
տայայտած կոչիւն պատիւը բնութեւն
մասին որչափ նախանձանդ իր կրնայ ը-
լլալ որ՝ մեր ներքին գործոց չիօթութիւն
պատճառէ ու արդելը ըլլայ :

Աւտի այդ խօսարանաց այդ վիճա-
կէն ցաւելու և զարմանալու չափներէն
միտա մը մենք չենք տեսներ և որ գործ-
նականապէս ալ միտա մը չը պատճառեց .
այն կարծիքը յայտնուելուն երեսփոխա-
նական վիճարանութեանց ներկայ էին ,
բայց իրենց լուսութեամբը յարգեցին ի-
րենց կարծիքին հակառակ որոշած ու-
րջումը , մինչդեռ հանրազրութեան մի-

ջոցի դիմադրները իրենց հանրազրելը Ս .
Պատրիարքին զրկելէն զատ պատգամա-
ւորի մը բերնով անձամբ ալ խօսեցան , ե-
րեսփոխանական վիճարանութիւնն ընդ-
միջեցին և ի պաշտօնէ գումարեալ երես-
փոխանութիւնը երեսփոխանութիւն չը-
ճանչնին հոն անձամբ ըսելէն զատ՝ (նդ .
ժողովոյ դիւանը իբր թղթատար իրենց
հանրազրութիւնը Ս . Պատրիարքին ձեռ-
քը շուտ չը հասցնելուն համար՝ վերջէն
իրենց լրագրին մէջ սա տողերը անցու-
ցին :

« Մէկ ձեռքով վեր վերուցին (ժո-
ղովրդական իրաւունքը , իրենց խօսելու
արտօնութիւն տրուելուն համար) , մէկ
ձեռքով կոխկռտեցին , մէկ շրթունքով
օրհնեցին ու նուիրագործեցին : և միւս
շրթունքով նախատեցին և թուք ու
լորձունք արձակեցին » :

Ս . Պատրիարքին խմայանք որ՝
Օտեան և Ալմիւլէրտանեան Ռուբէն
էֆէնտիներն Քաղ . ժողովոյ ընտրելու
թեմէն հրաժարական մատուցեցին :

Օտեան էֆէնտիի հրաժարական տա-
լիքը սրդէն իր Բնդ-Տ . ժողովոյ մատու-
ցած հրաժարականէն կրնար դուշակուիլ
ուր բոսած էր թէ անկարելի է ինձ վարչու-
թեան մէջ պաշտօն ընդունիլ . այո՛ , հար-
կաւ անկարելի կըլլայ պաշտօն վարել
Ազգային վարչութեան մէջ ամեն անոնց
որոց անձնական արտաքին հանգամանա-
ցը հետեւանքովը կը չափուին տեսած
գործերին և քննադատութիւններն ոչ
այնչափ գործին բնութեանը որչափ զայն
գործողին անձնական հանգամանացը վը-
րայ կըլլան :

Բայց Ալմիւլէրտան էֆէնտի այս
պատճառներէն բոլորովին զերծ է , իր
անձնական անկախ վիճակը արդէն ե-
րաշխաւորութիւն մ'է իր ընելիք ծառա-
յութեանց գոհութեամբ ընդունուելուն :

Աւտի եթէ վաճառականք և կամ
այս տեսակ անկախ կարգի անձինք վար-
չական ծառայութեան քաշուին , որ կար-
գին պիտի սեպհականուի վարչութեան
մէջ ծառայելու գործը . այն կարգին որ՝
թեպէտ իր արհեստին բնութեամբը ան-
կախ , բայց նիւթական անկարողութեամբ
ըր իր անկախութիւնը մատուց իւրիք կո-
րուած կը սեպուին :

Այլ ցաւինք որ՝ վարչութեան մէջ ծա-
ռայելու գործը կարող անձինք չեն յօ-
ժափիր սիրով կատարել ու տնդի տարով
անկարողներուն՝ տեղի տուած կըլլան
Ազգային վարչութիւնը միշտ արտաքին
յարձակմանց ենթակայ ըլլալուն :

Խօսքերնիս մասնաւորապէս Ալմիւլէ-
րտան էֆէնտիի համար չէ , այլ ընդ-
հանուր առմամբ է . որովհետեւ Ալմիւլէ-
րտան էֆէնտի գուցէ մեզ անձանթ
այնպիսի պատճառներ ունենայ որ իր
հրաժարականը ստիպողական հետեւա-
բար իրաւացի եղած ըլլայ :

— Այլ լսենք թէ՛ Պատրիարքարանի
կողմէն յատկապէս պաշտօնական ծանու-
ցում մը հրատարակուելով պիտի իմաց
տրուի թէ՛ ընդհանուր ժողովոյ ուղղեալ

որ և է հանրագիր կամ խնդիր քանի մը
օր յառաջ Ս . Պատրիարքին տրուելու է
որ՝ նորին Սրբաւնութիւնը այդ խնդիր-
ները եթէ օրինաւոր են՝ անձամբ ներկա-
յացնէ և պաշտպանէ Բնդ . ժողովոյ առ-
ջեւ :

— Ասորինէն ցաւալի լուրեր պարու-
նակող նամակ մը ընդունած ենք , բայց
տեղերնիս չը ներկելուն վաղուան թողած
ենք հրատարակութիւնը :

Մ . Խմբագիր .

Անցեալ կիրակի տեղւոյս Ազգային
Խօսարանը 48 անձանց ներկայութեամբ
բացուելով վիճարանելի խնդիրը նկատու-
ղութեան առնուեցաւ , որ էր՝ « երեսփո-
խանական ընտրութիւններն ի՞նչ եղանա-
կաւ ըլլալու են » :

Նախագահութեան կողմէն խնդիրը
նախ երկուքի բաժնուելով՝ առաջին Ա
Պօլոյ , երկրորդ դաւառային ընտրու-
թիւն , ծանուցուեցաւ որ ընտրութեանց
եղանակին վրայ արտայայտելիք կար-
ծիքներն ոչ թէ Սահմանադրութեան տը-
րամադրութիւններէն բացարձակապէս ա-
զատ և բոլորովին նորահար ըլլան , այլ
անոր գործադրելի կետերը պահուին ա-
ռանց չեղելու անոր ոգւոյն ու սկզբանց
սահմանէն :

Աւտի նախ Պօլոյ ընտրութեան վը-
րայ վիճաբանութիւն բացուեցաւ , և ըստ
որում այս ընտրութեան առաջին դժ-
ուարութիւնը 75 զուրուշի դիմուած տը-
րոց խնդիրն էր , վիճաբանութիւնն ալ այս
դժուարութեան կեդրոնին վրայ դաւ-
նալով՝ հետեւեալ արդիւնքն ունեցաւ ,
որ ոչ սակաւ արժանի է երեսփոխանաց
ուշադրութեան :

Ա . Ըստ որում նախորդ տարիներու
վճարուած Ազգային տուրքը ոչ երբէք
վճարողին իրաւունք կուտայ չը վճարած
տարին ընտրութեան մասնակցելու :

Բ . Ըստ որում նախորդ տարիներու
մէջ նիւթական կարողութեան պակասու-
թեան տուրք վճարելու անկարող ըլլա-
լը ոչ երբէք արդէն կըլլայ միւս տարի
ընտրութեան մասնակցելու , երբ նոյն
տարւոյն տուրքը կը վճարէ :

Գ . Ըստ որում ընտրողին նախորդ
տարիներն ունեցած տարիքի մեքենա-
կան պակասութիւնը ոչ երբէք յալորդ-
տարին զայն կը զրկէ ընտրական իրա-
ւունքէն , երբ նոյն տարին այս մեքենա-
կան պակասը կը լինայ :

Այլ հետեւի որ ,

Ամէն անոնք որ երբ Սահմանադ-
րութեան պահանջած այս երկու պոյ-
մանները լրացուցած են , նոյն տարին
ընտրութեանց մասնակցելու իրաւուք ու-
նին . հետեւաբար այս իրաւունքէն զրկ-
ւած են ամէն անոնք որ այս պայմաննե-
րը չեն կատարած : Պէտք է դիտել թէ
այս կէտը ամէն մէկ ընտրութեան փա-
մանակի համար խմանալու է :

Պարճեալ՝ ըստ որում 75 զուրուշի
տուրքը ոչ թէ քուէի դին , այլ ընտրա-
կան իրաւանց մէկ պայմանն է . ուստի

այս տուրքը ոչ թէ քուէարկութեան, այլ տրոյ հաւարման ժամանակ խնդրելու է, որմէ ալ կը հետեւի թէ ընտրութեանց մասնակցելու համար կանխիկ վճարը հարկաւոր չէ՝ քուէ թուելով զնելու պէս, միայն ընտրողին վճարելու կարողութիւնն է կամք ունենալը բաւական է զինքն այս իրաւանց տէր կացուցանելու:

Բայց թէ այս դիպումը տուրքերը հաւաքուելու չեն. — այս դուռ տրոյ խնդրոյն կը վերաբերի և չը կրնար ընտրական իրաւանց հետ չիմթիլ:

Ահաւասիկ այն խնդրոյն վրայ խօսարանին ներկայից ունեցած կարծիքը որ Սահմանադրութեան տրամադրութեանց լիովին համաձայն է:

Իսկ վիճաբանելի խնդրոյն երկրորդ կետին դաւով, անոր ըստարանութեանը համար արժան գտաւուցաւ ներկայից յիշողութեան ներկայացնել Սահմանադրութեան այս մասին տրամադրած յօդուածը, որ է:

Յօդ. 69 « Պետոյ Քաղ. ու Կրօն. « Ժողովները տնտես խորհրդոց ատենաւորման հետ մեկտեղելով համաւորման ժողով կը կազմեն, և պատուրիսական դիւանատան ազգահամաւորման նախագահին ղեկավարութեան տակ իրենց լիազօրութեամբ կը ղեկավարեն իրենց իրաւունքները, որ է:

Ներկայից ուղարկութիւնը գաւառային Բնդ. Ժողովոյ վրայ դառնալով այս մասին բաւական երկար վիճաբանութիւններ ըլլալէն յետոյ, որմէ կը հասկնայ որ թէ մեծագոյն մասն անոնց կազմակերպութեան նկատմամբ մեծ դժուարութիւններ չէր տեսներ. գաւառները այս խնդրութիւն ընդ պատուաւոր աւանդաւոր ազգային մը բացատրեց թէ արդէն իւրաքանչիւր գլխաւոր քաղաք իւր գաւառային յատուկ Բնդ. Ժողովներով ձեռք ներկայ Սահմանադրութեան համաձայն կազմուած, և թէ շատ սուկաւորութիւն գաւառներ կը գտնուին որ այս մասին բացատրել ըլլան, և զոչ ինքը չը յիշէր կը յայտնէր:

Այս բացատրութեան վրայ ներկայք ներքին ուրախութեամբ մը լցուած՝ գաւառային երեսփոխանաց ընտրութիւնը կիսով չափ դիւրացած համարեցին, և համապատասխան թէ այն իրեն անյաղթելի ներկայացուած դժուարութիւններն ոչ այնչափ մեծ ու իրական են որչափ որ կը նկարագրուին, և թէ վաւերական վիճակագրութիւն չունենալով, միայն երեսփոխանաց բաշխման ցուցակը չնկնելու մասին դժուարութիւն մը կայ՝ որ կարի յոյժ կը թեթեւայ Ս. Պատրիարք հօր գաւառաց նկատմամբ ունեցած վերահսկողութեան և տեղեկութեան շնորհիւ, որով եթէ կարելի չըլլայ իսկ բաշխման անթերի ցուցակ մը յօդինէլ, գէթ նըւազ տարբերութեամբ անհամեմատութիւն մը տեսնուի:

Թիւն մը տեղի պիտի ունենայ, որն որ արտադրութիւնը արդեանց և հիմնական օրինաւորութեան ըստ ոչինչ արժէք ունի, և որ ոչ ուրեք պատճառ պիտի տայ մեծամեծ դժգոհութեանց՝ որչափ որ այժմ:

Ահաւասիկ, Ս. Խմբագիր, խօսարանին վիճաբանութեան և կարծեաց բովանդակութիւնը, զոր ձեռ պատուական թիւթին միջոցաւ հրատարակելու շնորհն ընելիդ կը խնդրեմ:

Իւսկիւտար 16 դեկ. 1869

Նախագահ դեկ. 14 ի գումարման Գ. Չոբան:

Ա Ձ Գ

Լ Ս Ս Ր Ա Ն

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒ.

20 ԳԵՒ. 1869 ՅԱՐԹ ԳԵՐԹ ԹԵՄ 3

Սամաթիոյ Հայկ. ընկերութեան գրասարանը այս շաբաթ դիւր ժամ 3 ին մաց է, ուր Խեղճեան Էփէնտի գաւառի արտադրութեան և Օգոստ. . . ազգութեան վրայ պիտի ատենադրանեն. նախ ազգային երգեր պիտի երգուին. այս ան թիւ կը ծանուցանենք որ կիրակի դիւր ալ բաց է յիշեալ գրասարանը, ուր միայն երգեցողութիւն և պար պիտի ըլլայ:

Մուտք 3 դր. — Իդական սեռը աւելաց 5 մուտք է:

Յ. Վ. Խոբան:

Տ Ա Ր Ի Լ Ի Ե Ի

Ահաւասիկ ծուծա իրթեան կիւնիւ իւրինճի տեֆա օլուրդ. Պապը-Ալի թաւափընտան Խըտիվ հաղթելէնք պիւր թէլէկրաֆ քէլտե օլունարադ, զըրհը սեփինէլէրին վէ ինէլի թիւֆէնիլէրին Խաթանալա իրաւ իյլէմէսի Էմրինէ տաւ յիւր թէլէկրաֆա ճէվադ վէրմէքիւնէ կէճիքտիւրմիլ օլմասընն սեպէպի սիււալ օլունմուլ տուր: Լաքին շիմոնէ գաւառ Խըտիվ հաղթելէրին սիւրիւ թիւնտէ տէվամ իթմէքտէ տիր: Հալ պուրի ըրվաեթէ կէօրէ, Խըտիվ միւշարիլէյ հաղթաթ Խաթանալա կէլմէք վէ ինէլի թիւֆէնիլէրին կէօնտէրմէք նիւէ թիւնտէ իմիլ:

— Ենի Խաթան սեփարէթիւնէ սի ինչադ իյին հիւրիւմէթի մէքքիւրէ թաւափընտան 600 պին ֆրանք թախիս օլունմուլ տուր: Մէքքիւր Էմրինէ Թաղ-սիմա Գրասարան կազմուած դարչընն տա 4000 արշըն արադի իւղէրինէ եւալմադ վէ տօնթ թաւափը պաղէ օլաճադ տուր: Մէքքիւր արադը Պապը Ալի թաւափընտան, Պապանտա տէվէթի Ալիէ սեփարէնէ թախիս օլունմադ պիւր սարաւա դարչըլմէք վէրմէլի տիր:

— Իւնիսն Խաթան նամընտա պիւր կէնի զաղէթանըն եաղընտա քիւնրամիսի գուհըր իտէճէլի զաղէթաւարտա օգուն մուլ տուր:

ԹԻՒՆԻԿՐԱՖԻԿ

Պապան 27 դեկ.

Ս. Սէլա, բարձրագոյն միւլաքէ-րաթընն իճրաթնա նէղարթ իթմէք իւլէն տայիմի պիւր մալիէ գոմիսիօնու թէլէլի իթմիլ տիր:

Սապըգ Նաբօլի զրալիտադ պիւր զըլ էվլատ տիւնեաւա կէթիւմիլ տիր:

Փարիս 28 դեկ.

Գալմանին մէճիլի 230 ազատան 190 դուրա իյէ Ս. Ենչադըր քէլիս ինթի-խապ իթմիլ տիր: Ս. Ս. Փալուէ, Երվանդի տը Վալսում, Թէրօմ Տաւիտ վէ գօնթ Տաքիւ քէլիս սանի ինթիխապ օլունմուլ տուր:

Բաթրի զաղէթադը, Պապը ալինին զըրհը սեփինէլէրին վէ ինէլի թիւֆէնիլէրին Խըտիվտէն իթմէլի օլմասընը եւալմադ զըրմըլ տուր: (Բաթրինն պու հալմաթիս եանըլ տուր, չիւնքի սահի-հէն Պապը Ալի պուշարը իթմէլի տիր):

Ս. Բէթէրապուրի 28 դեկ.

Ժուրնալ Օֆիսիլ պիւրիւրի քի գօնթ Օրօֆ Վիէննաւա Բուսիա սեփիւրի նասպ օլունմուլ տուր:

Վիէննա 29 դեկ.

Տալմաթիա ինթիլալը պիթմիլ տիր. զօրպալար իթաթ իտիպ սիւհալարընը թէլիւմ իյլէմիլ տիր:

Փարիս 27 դեկ.

Վիւրէլա իթիֆաթընը վէրմիլ տիր:

Խմբարթօր Նաբօլէն հաղթելէրին Ս. Իմիլ Օրվիէնէ պիւր մէքթուպ եւալարադ, Սէնաթիւս-Գօնիւթիւն կէրէք մէպինի վէ կէրէք քուհունու իճրա իթալիւմէք վէ նըղամը վէճ իւղրէ մէշ-րուաթա ուսուլինին երիւմէմինէ դարար վէրմիլ օլունմուլ պէեան իյէ, գամարա-նըն աւըլ էքսէրիէթիւնըլմար իտէճէք պիւր ենի գաղինէթօ թէլէլի իյլէմէք մէմուրիէթիւնի միւմալիլէյէ իհալէ իթմիլ տիր:

Բէշթա 27 դեկ.

Բէշթ Գօրէնթօնտանց նամ զաղէթա-նըն իչարընճա, Պիւմմէ չէհրինէ տայիւր օլան մէպէլէ մուլադգաթ սուրէթաւ հալ ու թէսլիէ օլունմուլ տուր: չէօլլէ քի, Սիւթիւս հիւրիւմէթի թաւափընտան չէհրի մէպալարա պիւր վալի նասպ օլունմադ, պու վալի Մաճաւ բարձրագոյն թօնտա օթուրաճադ քի, օրատա ու մուծա պիւր իյլէր թէսլիէ օլունմուլ տուր:

Խըտաթիւթան պու սուրէթաւ հալ ու թէսլիէնէ քուի ըրվա կէօթէրմիլ տիր:

Պուրէլ 26 դեկ.

Սալ չէհրի չէհր Էմրին Էսպադ Ս. Մարֆէպօ, մէպահիպ նաղըրը նասպ օլունմուլ տուր:

Պուրէլ տար-իւլ-ֆիւնունու, եւալընքի կիւն բրէնա վէ բրէնա հաղարա-թը հաղըրուտա գիւլատ օլունմադ տուր:

Մապիս 27 թեկ.

Գալիէն սեօլէնտիլինէ կէօրէ, ձէ-նալա տիւլապընը գանտիտալընտան վաղ կէլիլմիլ տիր:

Խ Ա Ր Ի ՈՒ Ե Ի

Աստիճան 0 ֆիտիկետե նեշը օլունան
պիր պէնաննամէ, Խնկիթէրա բարլամէն
թօռունուն յունլար 10 տա քիւշաւ օլուն
նաճաղը մուգարէր իքէն փետրվար 8 է
թէնիսիր իտիտիկին պիլաիւրմիշ տիր :

Պարսկէն թաւաիք օլունաւորունա
կէօրէ, միլլէթ վէքիլլէրինին թօլլամա
սը իշին, Խնկիթիւ հիւքիւմէթինին իշպու
եհէն թէնիսիր պաշղա պիր նիւէթէ մէպ
նի օլմանըպ, իլլա, Խնկանտաւը խօշնուտ
իտէճէք պիր թաղըմ թէնապիրլէր հաղըր
լալըպ բարլամէնթօնա թաղտիրմ իթմէք
իշին տիր : Անօրիւնիւր քի, Խնկիթէրա
գապիւնէթօռունուն սօն մէճիւլլէրինտէ,
Մ. Կլաւթըն վէ պախուսուա Մ. Ճօն
Պրալթ, Իրլանտա հաղըրնտա ալթ օլուն
նաճաղ թէնապիրլէր իթթիլաղընա թա
րաֆիլթ օլմուշլար տըր : Խոռոտի իլէ,
ճիւնանէթ թէնօմէթի իլէ մահպէստէ
պուլունուպ վէ բարլամէնթօ աղալըղընա
դուրա գաղանան 0. Տօնալան Բօսանըն
ճիւնհաղը ալթ օլունարաղ բարլամէնթօ
եա գապուլ օլունամաւընը արղու իթմէքտէ
իմիշլէր :

Լաքին, վիւքէլաճա պիր պիւրհան
զուհուրի իլէ, Թօլի ֆըրդաւընըն թէք
րարէն հիւքիւմէթէ կէշմէսի դօրդուսու
պուլունաւորունուն, միւշարիլլէյհիւմա
գաթլարը բարար իթմէքիւնէ ճէսարէթ ի
տէմէմիշլէր տիր :

Անճաղ բարլամէնթօնուն եհնիտէն
թէնէմիլլէր կէրի պրաղըլմաւը իլէ շիւմ
տիքի վիւքէլանըն ալթ վէ միւսիւն թէնա
պիրլէր իճրա իթմիւրմէքիւնէ մուվաֆիաղ
օլմաւը մէմուլտէն տիր :

— Ճէնէրալ Բօրիշ, Տաւմաթիաւա
մուվաղգաթէն վալի նասալ օլունամաւըն
Մ. Բօրիշ ալլը Տաւմաթ օլունաղու հալ
տէ էնալլէթին ապալիշ վէ իթթիւրահաթը
իպղաւը իշին քէնտիսինէ պիլա հոռոտու
սէլահիւնէթ վէքիլլէր տիր : Պարթաւորա
պուլունան աւաքիլին գօմանտաւը թէք
րար ճէնէրալ Օնըրէրիլէ պրաղըլընշտըր :

— Վիլէննաւա թաւ օլունան Բաշ Բէ
նամ զաղէթա շու ալթիտէքի տիգղա
թա շաւան մալիւմաթը էմիլիէթի պիր
մահալտէն ալաղաղ պիլաիւրմիշ տիր :

Պարաւաղ պէյլինին Ե Ե Ե Ե Ե Ե պու
կիւնլէրտէ պուրաւա պուլունամաղ տա տըր :
Պու տէրիգանը Գօնթ տը Պալթ իլէ
պիր միւլաղաթ իթմիշ տիր քի նէթիճէ
սի խօշնուտ օլունաճաղ սուրէթտէ տիր :

Միւշարիլլէյհիւմա Պարաւաղ պէ
իլինին, Տաւմաթիա վաղաւաղընտա պու
լունաւորուն թալլը ու հարէքէթիւնտէն
խօշնուտ օլունաղունու վէ պի թարաֆ
լըլը իլէ չէթին պիր հալտէ պուլունամա
սընա ըաղմէն քրէնսի միւշարիլլէյհին խա
լիսէթիւնէ աւալ չիւսիհէ խալմէմէքտէ օլ
ունաղունու պէնան իլլէմիշ իմիշ :

Բրէնիւն տաւմաթլար իլէ իլհաղըլը
թէնօմէթի թաւաիք օլունամաղ տա օլուն
ղու հալտէ, պու հալաւաիս մէճիւլ սա
լըլա սէղա տըր : Պարաւաղ պէյլինին
մէղքիւր իթթիւրաւա խալիսէթի իւղը

պիր թալլարա պուլունամաւընը իսպաթ
իթմէք իշին չօղ տէրիլլէրէ միւլթաճ
տըր :

— Պարթաւորա պօղաղլարընտա իղա
մէթ իտէն աւաքիլը զաղըթաւընտա պի
րիսինին պիր մէքթուպունտան, Վիլէն
նաւաքի Պարաւաղ նամ զաղէթա շու
ալթիտէքի թաֆիւլաթը իլլաւ իլլէմիշ
տիր :

« Չօրպալարըն իշինտէ էն ֆէնաւը
գարըլար տըր քի, բարաղլարտան թաւ
րիք օլունարաղ, թաւալիւմէ պիր հըրո
ու զարաղ իպրաղ իլլէմէքտէ տիրլէր :

Չօրպալարըն հէր պիր պէօլիւքլէրի
իլէ խալլիճէ գարը վարտըր : Պու գարը
լար գալիւտա պուլունան Չօրպալար ի
շին էթմէք վէ մուհիւմաթը թաւըլըլար
վէ էն զիւտաթէ թէնիլքէնի եհլէրէ վէ ա
լթէնի աղղընա կիւրէնէք, եարալըլարը
կէօթիւրիւրլէր, քալիւա իտէնլէրի պաղըր
մաղ վէ քիւքիւրէր իլէ վէ պիլի իլթիհա
լտէճէք հիւնէթիւր իլէ թէնիլք իտէրլէր
վէ իւլլէրիմիլլէ ալթմաք իշին թաւ թօր
լարըր, հաղըրաթէն պուլար, քէնտի
ուղուն թիւֆէնիլլէրի իլէ վէ հէր վաղըթ
պիլլէ գարըլը գալիւտա պաշլաւորըճա,
պուլունաւորընը գաւալարըն թէքէթիւն
տէն գուտուրմուշ կիպի պիր պաղըլըն
շամաթաւը պրաղըմալարը իլէ, էրքէքլէր
գաւաթըր գօրդուլաճաղ տիւլմէնլէր տիր
լէր :

Պունտան գաթի նաղար պու գարը
լար չօղ խալլիլըղ իպրաղ իթմէքտէ վէ
դըղըն միւլլըլ, եարալանըլը եախօտ
եօրիւնլըղըլա էլլէրինէ տիւլէն աւաքէ
րէ վէք չօղ իսկէնճէ վէրմէքտէ տիրլէր :

Ալէյն հոկ. 29 ունտա Հանի կէլիսին
տէ Ղալիւպըտաթ թէնիլլէրինտէ վուղու
պուլան միւտարէպէլլէրտէ, քի պէհաւըր
գօրնէլ Նալմանօլիք աւաղընտան աղըր
ճա վուրըլու, օրաւա պիլլաթ պէն
չօղ տէֆա կէօրուլմ քի, գարըլար կի
տիւլ տիւլէն էրքէքլէրին թիւֆէնիլլէրին
աւըրլար, վէ արաւընը քէմէքիլլին իւ
ղէրիմիլլէ ալթէ իթմէքիւնէ տէվաթ իթ
տիլլէր :

Օրթա եաշլը գալըթի վէ ուղուն պօյ
լու պիր գարը, պիլլտէն 500 աւըմիւլք
տէքտէ պիր գալա իւղէրինտէ եհլէնշմիշ
օլունաղու հալտէ, էօլլէ տօղըրու նշան ա
լլալ ուղուն թիւֆէնիլլէրի իւղէրիմիլլէ պօ
շալթմաղա իտի քի, աւաղըրտէն պի
րիսինի էօլալըրտիւ վէ տիլլէր պիլլաիլին
տալիս եարալաւը :

Պիլլիմ ալլըլա աւաղըրինտէն պաղը
լարը պիլհուտէ եհրտէ նշան ալըրլար
լաքին գուրշունլարը, մէրդուլմէյն ուղ
րամալըլ եա աղըրնտան վէ եախօտ ա
լունտան սալուշուպ իլթմէքտէ իտի, քէն
տիսի իտէ հէր տէֆա գուրշունուն պօշա
կիլթալլիլին կէօրուլքճէ քէյթիլլէիլ ու
ղուն թիւֆէնիլլէրի պաշլըն իւղէրինէ չէ
վիլլմէքտէ վէ եուհա իլէ աւաղըրի թա
րիլլէ ալմաղա իտի : Նիհանէթ պիր
միւլաղլիմի սանի, չօղ մէշհուր պիր նըշ
անճը իտուլի թանըլըլը օլունաղու հալ
տէ, մէրդուլմէն տիգղաթլըլըն նշան ալ
ալ, վէ կէօլիւնէ վուրտու : Մեղըլմէ

պիր տէֆա տահա էլլէրինի ըալըր վէ
գալանըն իւղէրինտէն էլլի աւըմ պիլլ
տէն ուղաղ եհրէ տիւլիւ վէրտի » :

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Յ

1 8 7 0

Թ Ո Ւ Ա Վ Ա Ն Ի Ն

ՉԱՆԴԵՐ ԿԱՐԵՈՐ ՑԱՆԵՆԻՍԹԱՆԳ

ՅՕՐԻՆԵԱԼ

ՅԵՐԵՄԵԱ ՔԱՀԱՆՑԻ ԽԱՍԻՒՆԻՔ

Այս ընդարձակ Օրացոյցը կը ծախ
ուի ամեն գրալաճաւաց քով Ի գին
100 վրդ :

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Յ

1 8 7 0

Թ Ո Ւ Ա Վ Ա Ն Ի Ն

ՅՕՐԻՆԵԱԼ

ՅԵՐԵՄԵԱ ՔԱՀԱՆՑԻ ԽԱՍԻՒՆԻՔ

Գին 60 վրդ :

Ի Ա Ա Ն

ՍԱԳՍՏԵԱ ԻՆՆԵՐՍՈՐ

Սաղսոնա բիւնդօտունուն պէշ տէֆա
չէքիլլէք պիլլէթլէր 425 դուրուշա տալըլ
մաղաւա արը : պու պիլլէթլէրին քեաֆիէսի
93,000 թանէ օլուն, պէշ տէֆաւընտա շա
ալթիտէքի ճէտիլ միւլալլիսէ, 46800 պիլլէթ
430,000 տէն 23 թալլէր գաւաթըր գաղանաճաղ
արը :

Աւգուստ 13 րէի 1869	1870 յունլար 17 րէ .
1 Նօ . 40000	1 Նօ . 42000
4 » 5000	4 » 6000
1 » 2000	1 » 3000
3 » 4000	3 » 4000
43 » 400	43 » 400
30 » 200	30 » 200
402 » 400	402 » 400
480 » 40	480 » 50
2667 » 25	2667 » 25
3000	3000

1870 փետր 15 րէ .	1870 փետր 22 րէ .
1 Նօ . 43000	1 Նօ . 20000
4 » 8000	4 » 40000
4 » 4000	4 » 5000
4 » 2000	4 » 2000
3 » 4000	3 » 4000
46 » 400	46 » 400
46 » 200	46 » 200
448 » 400	448 » 400
3283 » 50	3283 » 65
3300	3300

1870 փետր 29 րէ .	1870 փետր 18 րէ .
1 Նօ . 430000	20 Նօ . 5000
4 » 400000	40 » 2000
4 » 80000	430 » 4000
4 » 50000	500 » 400
4 » 40000	600 » 200
4 » 30000	4000 » 400
4 » 20000	34480 » 65
3 » 40000	33800

Մեղքիւր պիլլէթլէր պու պէշ չէքիլլէտէն
պիլլալիտէ գաղանալիլլըր : պուլարտան սա
լըն ալմաղ վէ եախօտ թաֆալիլլի մալիւմաթ
իսթիլլէր, Գալթիաւա Գօլթիսին խանըր գա
լուտու եանընտա Նօ 46 Մ. ճանէթիւնուն մա
ղաղաւընա միւրաճաւթ իթմէք տիր :

ՍԱՀԱՊ ԽԱՍԻՒՆՑՈՐ ՎԵՄԻՆԻԼԻՅԱ ՄԻՆԻԼԻՅԱ
ՕԳՍԵՆ ԽՈՃԱՍԱՐԵԱՆ Ս.Յ.ԳԱԼԱՅԱՆ
Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԹԱԳԱՆԵՍԻՍԻՅԱ